

גמ' סוכה (כה.) - עוסק במצות תלמוד תורה

רב דניאל שטיין

א. גמ' מוע"ק (ט): - הדר יתבי וקא מבעי להו כתיב יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה, הא חפצי שמים ישוו בה, וכתוב וכל חפצים לא ישוו בה דאפילו חפצי שמים לא ישוו בה, כאן במצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים, כאן במצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים.

ב. רמב"ם (פ"ג ת"ת ה"ד): - היה לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק תלמודו, ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתלמודו.

ג. גמ' קידושין (כט): - ת"ר ללמוד תורה ולישא אשה ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה, ואם א"א לו בלא אשה ישא אשה ואח"כ ילמוד תורה, אמר רב יהודה אמר שמואל, הלכה נושא אשה ואח"כ ילמוד תורה, ר' יוחנן אמר ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה.

ד. רמב"ם (פ"א ת"ת ה"ה): - לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך ישא אשה שאם נשא אשה תחלה אין דעתו פנויה ללמוד, ואם היה יצרו מתגבר עליו עד שנמצא שאין לבו פנוי ישא ואחר כך ילמוד תורה.

ה. רמב"ם (פ"ו אישות ה"ב-ג): - האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא האשה, ומאימתי האיש נתחייב במצוה זו מכן שבע עשרה. וכיון שעברו עשרים שנה ולא נשא אשה הרי זה עובר ומבטל מצות עשה, ואם היה עוסק בתורה וטרוד בה והיה מתירא מלישא אשה כדי שלא יטרח במזונות ויבטל מן התורה הרי זה מותר להתאחר, שהעוסק במצוה פטור מן המצוה וכל שכן בתלמוד תורה

ו. בית שמואל (סי' א' ס"ק ג'): - אף על גב דכל המצות חייב לקיים מיד כשנעשה בן י"ג מ"מ מצוה זו קבלו חז"ל שבן י"ח לחופה מאחר שצריך ללמוד קודם שישא אשה.

ז. גמ' מנחות (צט): - א"ר אמי מדבריו של ר' יוסי נלמוד, אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, קיים מצות לא ימוש ספר התורה הזה מפיו. אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש, ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ, ורבא אמר מצוה לאומרו בפני עמי הארץ. שאל בן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל כגון אני שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת יונית, קרא עליו המקרא הזה לא ימוש ספר התורה הזה מפיו והגית בו יומם ולילה, צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונית.

ח. גמ' ברכות (לה): - ת"ר ואספת דגנך, מה ת"ל לפי שנאמר לא ימוש ספר תורה הזה מפיו, יכול דברים ככתבן, ת"ל ואספת דגנך, הנהג בהן מידת דרך ארץ, דברי ר' ישמעאל, ר' שמעון בן יוחי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה, וזורה בשעת הרוח, ותורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים וכו' ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן וכו'. אמר אביי הרבה עשו כר' ישמעאל ועלתה בידם וכו' שמעון בן יוחי ולא עלתה בידם.

ט. גמ' יומא (יט): - תנו רבנן ודברת במס' וכו' במס' יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים וכו' עשה אותן קבע ואל תעשהם עראי.

י. גמ' קידושין (ל): - תנו רבנן ושננתם שיהו דברי תורה מחודדים בפיו, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד.

יא. גמ' קידושין (מ): - אין תחילת דינו של אדם נידון אלא על דברי תורה שנאמר פוטר מים ראשית מדון. [תוס' (שם) ד"ה אלא - והא דאמרינן בפרק במה מדליקין (שבת דף לא.) ששואלין לו נשאת ונתת באמונה ואח"כ קבעת עתים לתורה התם באדם שעוסק בתורה מיירי אלא שלא קבע עתים והכא מיירי כשלא עסק כלל אי נמי שואלים לו תחילה על משא ומתן באמונה ומ"מ יקבל דינו תחילה על דברי תורה והכי דריש ליה לקרא תחלת גילוי דינו במה שנטשו מדברי תורה].

יב. גמ' נדרים (ת): - ואמר רב גידל אמר רב האומר אשכים ואשנה פרק זה, אשנה מסכתא זו נדר גדול נדר לאלקי ישראל, והלא מושבע ועומד הוא, ואין שבועה חלה על שבועה, מאי קמ"ל וכו' הא קמ"ל כיון דאי בעי פטר נפשיה בקרית שמע שחרית וערבית, משום הכי חייל שבועה עליה. [ר"ן (שם) - מסתברא לי דלאו דווקא דבהכי מיפטר שהרי חייב כל אדם ללמוד תמיד יום ולילה כפי כחו ואמרינן בפ"ק דקדושין (דף ל) ת"ר ושננתם שיהו דברי תורה מחודדין בפיו שאם ישאלך אדם דבר שלא תגמגם ותאמר לו וכו', וק"ש שחרית וערבית לא סגי להכי

וכו' והכא הכי קאמרינן כיון דאי בעי פטר נפשיה ממאי דכתיב בקרא בהדיא דהיינו בשכבך ובקומך בקרית שמע שחרית וערבית מש"ה חלה שבועה עליה לגמרי].

יג. רמב"ם (פ"ג ת"ת ה"ה) - תחלת דינו של אדם אינו נידון אלא על התלמוד ואחר כך על שאר מעשיו, לפיכך אמרו חכמים לעולם יעסוק אדם בתורה בין לשמה בין שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

יד. גמ' מגילה (טז:) - גדול תלמוד תורה יותר מכבוד אב ואם, שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר לא נענש.

טו. שו"ע (יו"ד סי' ר"מ סע' י"ג) - תלמוד תורה גדול מכבוד אב ואם. [פ"ת (ס"ק ח') - היינו דווקא אם צריך לילך חוץ לעיר (כמ"ש בסעיף כ"ה) אבל אם הוא בעיר צריך לשרת את האב ולחזור לתורתו].